

Giải pháp khắc phục khó khăn khi giảng dạy môn Những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác - Lênin tại Trường Cao đẳng Thái Nguyên

Ngô Thị Phương Anh*, Đinh Thị Huyền Trang*, Vũ Thị Kim Hoa*

*Trường Cao đẳng Thái Nguyên

Received: 6/11/2023; Accepted: 16/12/2023; Published: 5/2/2024

Abstract: Improving the quality of teaching and learning the module of Basic Principles of Marxism-Leninism is a necessary task; however, there are many difficulties and shortcomings. In this article, the authors offer some reference solutions to contribute to overcoming difficulties in teaching this module.

Keywords: Difficulties, teaching, Marxism - Leninism

1. Đặt vấn đề

Thực hiện Công văn số 512/BGDĐT- GDĐH về việc giảng dạy các môn Lý luận chính trị do Bộ Giáo dục và Đào tạo ban hành, các trường đại học, cao đẳng thực hiện giảng dạy môn Những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác -Lênin, cho đến nay trong quá trình giảng dạy môn học này đã xuất hiện những khó khăn, bất cập. Những khó khăn, bất cập này xuất phát từ nhiều nguyên nhân như: giáo trình tích hợp, cơ sở vật chất; giảng viên (GV) và sinh viên (SV)... Nghiên cứu thực trạng giảng dạy môn Những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác - Lênin để tìm ra những giải pháp để hướng đến mục tiêu xác lập cơ sở lý luận cơ bản nhất để từ đó có thể tiếp cận được nội dung môn học Tư tưởng Hồ Chí Minh và Đường lối cách mạng của Đảng Cộng sản Việt Nam, hiểu biết nền tảng tư tưởng của Đảng, xây dựng niềm tin, lý tưởng cách mạng cho SV, từng bước xác lập thế giới quan, nhân sinh quan và phương pháp luận chung nhất để tiếp cận các khoa học chuyên ngành được đào tạo là một điều cần thiết trong các trường cao đẳng, đại học hiện nay.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Thực trạng giảng dạy môn Những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác - Lênin tại trường Cao đẳng Thái Nguyên

Thực hiện Quyết định số 276/QĐ-LĐTĐ của Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội về việc sáp nhập Trường Cao đẳng Sư phạm Thái Nguyên và Trường Cao đẳng Kinh tế - Tài chính Thái Nguyên và đổi tên thành Trường Cao đẳng Thái Nguyên. Hiện nay, Trường Cao đẳng Thái Nguyên có 11 khoa đào tạo các hệ cao đẳng, trung cấp, chứng chỉ nghề, nâng bậc nghề. Đối với trình độ cao đẳng, Nhà trường đào tạo 14 ngành, nghề; ở trình độ trung cấp, Nhà trường

đào tạo 19 ngành, nghề và có 07 chương trình đào tạo các ngành, nghề trình độ sơ cấp. Môn học Những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác – Lênin được đưa vào giảng dạy trong chương trình đào tạo hệ cao đẳng sư phạm mầm non tại nhà trường.

Môn học những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác - Lênin là môn học được đưa vào giảng dạy trong năm thứ nhất, là môn học đầu tiên của chương trình các môn Lý luận chính trị trong trường đại học, cao đẳng, môn học này cung cấp cho người học những quy luật chung nhất chi phối sự vận động phát triển của sự vật, hiện tượng trong tự nhiên, xã hội và tư duy; những quy luật kinh tế trong nền kinh tế hàng hóa, kinh tế thị trường và những quy luật chung nhất về những vấn đề chính trị - xã hội trong tiến trình phát triển của hình thái kinh tế - xã hội Cộng sản chủ nghĩa. Chương trình môn học này với dung lượng kiến thức rất lớn nhưng thời gian phân bổ cho môn học không nhiều (05 tín chỉ cho cả 3 phần)...

Mặc dù các tác giả biên soạn giáo trình các môn Những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác - Lênin đã rút ngắn bằng cách cắt giảm bớt một số phần để làm cho giáo trình ngắn gọn hơn, thế nhưng trên thực tế vẫn còn tồn tại tình trạng GV chạy đua với bài giảng sao cho khỏi cháy giáo án. Quá trình đó làm cho người học tiếp thu bài giảng một cách thụ động, chỉ lo nắm nội dung cốt lõi của bài mà người dạy nhấn mạnh trong quá trình giảng dạy hoặc cho ghi những vấn đề cần thiết, chưa nói đến việc người học có thấm nhuần được nội dung mà giáo trình đặt ra, hay người dạy có thể giúp người học biết liên hệ giữa lý luận với thực tiễn hay không? Việc chạy đua theo nhịp độ của giáo án đã làm cho các môn Những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác - Lênin vốn đã khô khan, khó hiểu nay

lại mất sinh động vì GV ngoài việc trình bày kiến thức trong giáo trình ra thì không có thời gian để cho người học thảo luận trên lớp.

Với thời lượng 5 tín chỉ (phần 1: 2 tín chỉ; phần 2 : 3 tín chỉ), trong đó nghe giảng 70%, thảo luận 30%, GV chỉ hướng dẫn trên lớp 70% thời lượng, còn lại 30% thời lượng người học tự nghiên cứu; nhưng trên thực tế GV dùng 100% thời lượng để giảng 70% giáo trình thì vẫn còn gặp khó khăn.

Tính đặc thù của môn học đối với người mới tiếp cận đã làm cho rất nhiều người học nhận thức rằng, học các môn Lý luận chính trị cốt yếu chỉ cho qua học phần, đây cũng chỉ là môn học đại cương như những môn khác. Sự trừu tượng của môn học cùng sự thiếu thời gian để giải quyết vấn đề đã làm cho quá trình dạy và học ngày càng gặp khó khăn.

Trong quá trình giảng dạy môn học GV đã cố gắng truyền tải nội dung kiến thức sinh động hơn, hấp dẫn hơn và đã có thành tựu nhất định như: chấm dứt được tình trạng thầy đọc, trò ghi; SV đã có khả năng ghi chép tóm tắt bài giảng của thầy. Tuy nhiên, có một thực tế đang tồn tại ở cao đẳng Thái Nguyên đó là một GV đảm nhận dạy tất cả các môn Lý luận chính trị, một GV dạy môn Những Nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác - Lênin đồng nghĩa với việc dạy 3 môn tích hợp trong một cuốn giáo trình. Dạy 3 môn tích hợp này đã khó, kèm với đó là sự đảm nhiệm thêm các môn khác như Tư tưởng Hồ Chí Minh và Đường lối cách mạng của Đảng Cộng sản Việt Nam, việc GV dạy tất cả các môn Lý luận chính trị thì sự đầu tư cho giáo án sẽ bị hạn chế, do đó dẫn đến chất lượng bài giảng khó đảm bảo. Việc đổi mới phương pháp giảng dạy chậm, hiệu quả chưa cao và chủ yếu vẫn dừng lại ở phương pháp truyền thống, diễn giảng, thuyết trình, độc thoại...

Khi giảng dạy môn Những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác - Lênin có thể thấy rất nhiều khó khăn bất cập, tuy nhiên ở góc độ vĩ mô khó khăn, hạn chế nhất là việc gắn kết giữa lý luận và thực tiễn.

Về mặt lý luận: Việc nghiên cứu, học tập, vận dụng và phát triển lý luận chủ nghĩa Mác - Lênin là phải chú ý cả ba bộ phận hợp thành của nó. Nếu không chú ý nghiên cứu, học tập, vận dụng sẽ làm cho triết học, kinh tế chính trị học Mác - Lênin và chủ nghĩa xã hội khoa học dễ chệch hướng chính trị, trước hết và chủ yếu là chệch hướng bản chất, mục tiêu là xây dựng chủ nghĩa xã hội. Do vậy, nghiên cứu, giảng dạy môn Những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác - Lênin chính là việc được trang bị trực tiếp nhất về nhân sinh quan, thế giới quan và ý thức chính trị -

xã hội, lập trường tư tưởng chính trị và bản lĩnh cho người học góp phần thực hiện thắng lợi sự nghiệp đổi mới, định hướng xã hội chủ nghĩa. Đồng thời cũng làm cho người học có căn cứ nhận thức khoa học để luôn cảnh giác, phân tích đúng và đấu tranh chống lại những nhận thức sai lệch, những tuyên truyền chống phá của chủ nghĩa đế quốc và bọn phản động đối với Đảng, Nhà nước; chống phá CNXH, đi ngược lại xu thế và lợi ích của nhân dân, dân tộc và nhân loại tiến bộ.

Về mặt thực tiễn: Mọi lý thuyết khoa học, đặc biệt là các khoa học xã hội, bao giờ cũng có khoảng cách nhất định so với thực tiễn, nhất là những dự báo khoa học có tính quy luật. Nghiên cứu, giảng dạy môn Những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác - Lênin lại càng thấy rõ những khoảng cách đó, bởi vì chủ nghĩa xã hội trên thực tế, chưa có nước nào xây dựng hoàn chỉnh. Vì vậy, sự bình tĩnh và sáng suốt, chủ động sáng tạo tìm ra những nguyên nhân cơ bản và bản chất của những sai lầm, khuyết điểm, khủng hoảng, đổ vỡ và của những thành tựu to lớn trước đây cũng như của những thành quả đổi mới, cải cách ở các nước xã hội chủ nghĩa, chúng ta mới có thể đi tới kết luận chính xác rằng: không phải do chủ nghĩa xã hội - một xu thế xã hội hoá mọi mặt của nhân loại; cũng không phải do chủ nghĩa Mác - Lênin làm các nước xã hội chủ nghĩa khủng hoảng. Trái lại, chính là do các nước xã hội chủ nghĩa đã nhận thức và hành động trên nhiều vấn đề trái với chủ nghĩa xã hội, chủ nghĩa Mác - Lênin... đã giáo điều, chủ quan, duy ý chí, bảo thủ xem nhẹ những thành quả chung của nhân loại, trong đó có chủ nghĩa tư bản; đồng thời do xuất hiện chủ nghĩa cơ hội - phản bội trong một số cán bộ, đảng viên và sự phá hoại của chủ nghĩa đế quốc thực hiện âm mưu diễn biến hoà bình đã làm cho CNXH thế giới lâm vào thoái trào. Thấy rõ thực chất những vấn đề đó một cách khách quan, khoa học; đồng thời được minh chứng bởi thành tựu rực rỡ của sự nghiệp đổi mới, cải cách của các nước XHCN, trong đó có Việt Nam. Do đó, việc nghiên cứu, giảng dạy, học tập chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh và các môn khoa học khác... càng là vấn đề thực tiễn cơ bản và cấp thiết.

2.2. Các giải pháp chủ yếu nhằm khắc phục khó khăn khi giảng dạy môn Những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác - Lênin

Thứ nhất, vận dụng phương pháp lấy người học làm trung tâm, với mục đích đi tới sự hiểu biết là chính thay vì học nội dung kiến thức là chính, học kỹ năng thực hành và thái độ thực tiễn trong nghề nghiệp nhiều hơn việc lĩnh hội kiến thức tổng quát,... Phương pháp

này sẽ bớt sự nhàm chán, bởi những gì mà thầy cô giảng không đơn điệu, lý thuyết khô cứng mà gắn với thực tiễn...

Thứ hai, đa dạng hóa các phương pháp giảng dạy như sử dụng phương pháp đối thoại trực tiếp giữa người học và người dạy, kết hợp phương pháp thuyết trình và thảo luận, kết hợp phương pháp giảng dạy truyền thống và hiện đại,... Tùy thuộc vào chuyên ngành của SV mà GV sử dụng những phương pháp cụ thể.

Thứ ba, tăng cường tổ chức và hướng dẫn cho SV tự học, bao gồm hướng dẫn mục đích, yêu cầu, nội dung tự học, tài liệu, cách tìm tài liệu và hướng dẫn cách đọc và ghi chép khi tự học. Tự học phải gắn liền với kiểm tra, đánh giá; kiểm tra, đánh giá phải có tác dụng định hướng cho việc dạy và học, đặc biệt là việc tự học của SV, phải mạnh dạn đổi mới phương thức thi cử, đánh giá.

Thứ tư, tiến hành các biện pháp đổi mới công tác thi cử, đánh giá kết quả học tập, từ khâu ra đề, hình thức thi, cách thức thi, tổ chức thi,... Tiến hành đánh giá kết quả học tập môn học theo ba công đoạn cơ bản là thu thập thông tin, phân tích và xử lý thông tin, xác nhận kết quả học tập và ra quyết định điều chỉnh hoạt động dạy, hoạt động học.

Thứ năm, đổi mới phương pháp giảng dạy đòi hỏi sự phối hợp chặt chẽ giữa GV và SV, trong đó, GV giữ vai trò chủ đạo, là nhân tố quyết định thành công của đổi mới. GV cần thường xuyên tìm tòi, khám phá cách dạy cho hiệu quả, không ngừng học tập, tự nghiên cứu để nâng cao trình độ chuyên môn. Đổi mới phương pháp giảng dạy các môn lý luận chính trị cần đáp ứng những yêu cầu sau:

- GV phải thực sự là người tâm huyết với nghề nghiệp và có phong kiến thức sâu rộng. Mỗi GV phải tự nâng cao cho mình về kiến thức chuyên ngành, liên ngành và phương pháp giảng dạy, rút kinh nghiệm đồng thời phải bổ sung những phần còn yếu, còn thiếu; không ngừng nâng cao hiểu biết, trau dồi về chuyên môn nghiệp vụ; ngoài chuyên ngành của mình phải có phong kiến thức rộng.

- GV tham gia giảng dạy các môn Lý luận chính trị phải thường xuyên liên hệ với thực tiễn, gắn lý luận với thực tiễn của thế giới, của đất nước; của địa phương; của bản thân mỗi SV.

- GV Lý luận chính trị cần tích cực sử dụng các phương tiện kỹ thuật trong nghiên cứu và giảng dạy nhằm bổ sung và làm phong phú thêm cho những nội dung của bài giảng, thay đổi cách học và phương pháp học, tạo sự hứng thú, kích thích tìm tòi, đi sâu

nghiên cứu của SV, giúp cho sinh huy được tính chủ động, sáng tạo, tránh sử dụng phương pháp dạy chay, học chay; giúp SV tiếp cận được khoa học kỹ thuật, gắn lý luận với thực tiễn, gắn học với hành. Sự phát triển mạnh mẽ của khoa học, công nghệ hiện đại, sự bùng nổ của công nghệ thông tin, GV cần sử dụng thành tạo máy tính, một trong những phương tiện hỗ trợ đắc lực, có hiệu quả cho việc đổi mới phương pháp giảng dạy...

- GV cần chú trọng nghiên cứu khoa học, đây là động lực thúc đẩy say mê nghề nghiệp và làm chủ được tri thức trên cơ sở độc lập suy nghĩ, sáng tạo, biết vận dụng tri thức vào bài giảng cũng như thực tiễn cuộc sống.

- Thực hiện đầy đủ số tiết thảo luận cho SV, bởi vì thông qua thảo luận, SV có điều kiện trực tiếp trao đổi, đưa ra những chính kiến của mình cả về lý luận và thực tiễn; cả những vấn đề đúng và chưa đúng. GV kiểm nghiệm được SV đã nắm được bài giảng đến mức độ nào; phương pháp giảng dạy của GV đã đạt được hiệu quả hay không? Kiến thức của GV còn có chỗ nào chưa thật vững để tự điều chỉnh, bổ sung. Thực hiện tốt việc thảo luận buộc SV phải đọc tài liệu, nghiên cứu, chuẩn bị, từ đó sẽ tạo nên động lực và hứng thú của người học, giúp cho họ nắm vững được lý luận vận dụng vào thực tiễn cuộc sống.

3. Kết luận

Phân tích thực trạng để đưa ra một số giải pháp cho việc giảng dạy các môn Lý luận chính trị nói chung và môn học Những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác - Lênin nói riêng là cần thiết hiện nay. Tuy nhiên, để giúp SV hứng thú với môn học này đòi hỏi đội ngũ GV giảng dạy phải đổi tư duy từ việc “lấy người thầy làm trung tâm” sang “lấy người học làm trung tâm”. Việc khắc phục những khó khăn, bất cập, đòi hỏi mỗi GV phải chủ động đổi mới phương pháp giảng dạy, phải không ngừng nâng cao chuyên môn nghiệp vụ đồng thời thực hiện đồng bộ các giải pháp trên. Bên cạnh đó việc nâng cao chất lượng dạy và học cần có sự quan tâm, chỉ đạo của Đảng ủy, Ban giám hiệu các nhà trường và các tổ chức đoàn thể chính trị - xã hội.

Tài liệu tham khảo

1. Bộ Chính trị, *Thông báo kết luận tiếp tục thực hiện Nghị quyết Trung ương (khóa VIII), phương hướng phát triển giáo dục đào tạo đến năm 2020*. Hà Nội.

2. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2009), *Công văn số: 512/BGDĐT-GDDH V/v Giảng dạy các môn Lý luận chính trị*. Hà Nội.

3. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2010), *Đổi mới giáo dục Việt Nam*, NXB Lao động, Hà Nội.